

Biblioteka PK w świecie OA

Idea ruchu Open Access doskonale wpisuje się w tegoroczne hasło Tygodnia Bibliotek *Biblioteka – świat w jednym miejscu*. Czym jest i w jaki sposób działa w Bibliotece PK?

Ruch Open Access to wspólna inicjatywa środowiska naukowego, bibliotekarskiego oraz informatycznego. Powstał w XX w. w celu ułatwienia dostępu do dorobku naukowego. Pozwala na szybsze dotarcie do publikacji naukowych i wymianę informacji. Otwarty dostęp jest nie tylko wykorzystywany w środowisku naukowym, ale również w edukacji, biznesie i nowych technologiach.

Biblioteka Politechniki Krakowskiej od wielu lat aktywnie włącza się w Ruch Open Access: oferuje dostęp do baz danych, serwisów naukowych, czasopism i książek elektronicznych, tworzy Repozytorium Politechniki Krakowskiej.

Zgodnie z Zarządzeniem nr 12 Rektora Politechniki Krakowskiej z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie wprowadzenia Polityki Otwartego Dostępu na Politechnice Krakowskiej, autorzy zobowiązani zostali do zapewnienia otwartego dostępu do publikacji wraz z udzieleniem wolnej licencji Creative Commons. Pracownicy Politechniki Krakowskiej mają również możliwość publikowania w otwartych lub hybrydowych czasopismach naukowych. Warto zaznaczyć, że otwarty dostęp nie oznacza korzystania, lub bardziej dosadnie wykorzystywania dorobku naukowego innych autorów. Korzystanie z publikacji reguluje ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz licencje, na przykład Creative Commons.

Hasło *Biblioteka – świat w jednym miejscu* doskonale pokrywa się z możliwością zdalnego korzystania z naukowych źródeł za pośrednictwem stanowisk komputerowych dostępnych w czytelniach Biblioteki lub własne konto biblioteczne z systemie BPK.

Serdecznie zapraszamy do zdalnego poszukiwania materiałów naukowych, do publikowania własnego dorobku naukowego i wspierania ruchu Open Access.

Katarzyna Osiadła, OI
open.access@pk.edu.pl

Sztuka w Bibliotece

Biblioteka jako istotna część środowiska akademickiego, zapewnia nie tylko dostęp do nauki, ale również jest znaczącym ośrodkiem rozwoju kultury i sztuki. Jej rolą jest organizacja szkoleń, wspieranie dydaktyki, a przede wszystkim dostarczanie użytkownikom niezbędnych pomocy naukowych. Udostępnianie zgromadzonego na przestrzeni lat księgozbioru, odbywa się na kilku płaszczyznach: poprzez gromadzenie, rozpowszechnianie, podziwianie i ocenianie. Ogromnym atutem bibliotek stała się, nie tylko różnorodność zgromadzonych zbiorów, ale także różnorodne formy jej prezentacji. Już po przekroczeniu progu Biblioteki PK mamy do czynienia ze sztuką. Klatka schodowa prowadząca do Wypożyczalni wypełniona jest alegorycznymi freskami autorstwa Marcina Barańskiego, profesora PK, absolwenta Wydziału Architektury PK. Na ścianach znajdziemy wiele symboli związanych z uczelnią oraz biblioteką.

Wraz z poszerzaniem kolekcji zbiorów bibliotecznych i procesem tworzenia baz indeksujących zdigitalizowane zbiory, tworzone są kolekcje zbiorów specjalnych. Można w nich znaleźć białe kruki z ozdobnymi okładkami, wyjątkowymi czcionkami i datami wydania z poprzednich wieków. W BPK wielokrotnie odbywały się wystawy, prezentujące te zbiory. Miedzy innymi wystawa dot. Lwowian oraz Cracovian. Lwowiana, to bogaty zbiór książek technicznych, których autorami są w większości profesorowie Politechniki Lwowskiej. Kolekcje tworzą unikatowe wydania wykładów i podręczników w formie odbitek litograficznych. W kolekcji znajdziemy także literaturę piękną, przewodniki turystyczne oraz dzieła dotyczące historii Polski i historii sztuki. Z kolei kolekcja Cracoviana była inspiracją do powstania wystawy „Jak zmienił się Kraków. Królewskie miasto w obiektywie i na kartach ksiąg z końca XIX w”. Na wystawie znalazły się fotografie pochodzące z albumów znajdujących się w zbiorach BPK, zawierających łącznie 131 zdjęć wykonanych w latach 1928-1929 r. Autorami zdjęć byli Ignacy oraz jego dzieci Natan i Amalia Kriger. Na wystawie dokonano porównania ich znakomitych zdjęć ilustrujących stary Kraków z fotografiami obecnej architektury Krakowa, wykonanymi przez pracowników Biblioteki.

Ludzie poprzez swoje pasje tworzą sztukę, a Biblioteki rozpowszechniając ich dzieła sprawiają, że pamięć o nich jest ciągle żywa. Przykładem człowieka o ogromnym wachlarzu zainteresowań i pasji, będącym inspiracją dla młodego pokolenia był Bohdan Paczowski. Jego żona Maria Paczowska przekazała Bibliotece PK unikatową kolekcję 13 tys. książek. W hołdzie dla wielkiego człowieka oraz jego dorobku artystycznego w październiku zeszłego roku w Bibliotece PK zorganizowano wystawę księgozbioru Bohdana i Marii Paczowskich. Największą część księgozbioru zawiera pozycje książkowe dot. sztuki, w tym głównie architektury, urbanistyki, malarstwa i fotografii. Uzupełniają go bogate zbiory z zakresu literatury obcej, literatury polskiej, filozofii, religii oraz historii. Kolekcja Bohdana i Marii Paczowskich jest dostępna w Czytelni Profesorskiej BPK.

Warto pamiętać, że ogromnym potencjałem Biblioteki są jej pracownicy, ich wiedza, zaangażowanie, zainteresowania i talent. Wszystkie te czynniki przekładają się na wspólne dzieło jakim jest Biblioteka otwarta, czuła i czujna, wychodząca naprzeciw potrzebom swoich odbiorców. Pozwala stworzyć warunki do ciągłego rozwoju procesu dydaktycznego, naukowego oraz wychowawczego. Kultura i sztuka w Bibliotekach są elementami współistniejącymi z nauką i dydaktyką.

Agnieszka Bogusz, OUZ

BIBLIODNIÓWKA

Biblioteka – świat w jednym miejscu. Świat łączący tradycję i nowoczesność, książki, czasopisma, elektroniczne zbiory, naukę, ludzi, sztukę, rozrywkę... Wszystko pod jednym dachem, w jednych murach pod okiem profesjonalistów i pasjonatów. Przybywajcie do nas, sięgajcie po książki, przeglądajcie e-zasoby, chłońcie wiedzę, obserwujcie naszą stronę i fanpage. Zapraszamy w tym szczególnym dla nas święcie - *Tygodniu Biblioteki PK* i każdego dnia.

Druk w Bibliotece PK

Nie ma wątpliwości, że trwająca pandemia jest czasem, gdy chętniej sięgamy po książki. Nie osiągnęliśmy jeszcze poziomu z początku lat 90. XX wieku, kiedy blisko 58% Polaków deklarowało, że czyta książki, ale przeprowadzone przez Bibliotekę Narodową badania nad czytelnictwem w Polsce, napawają optymizmem. Z przeprowadzonych badań wynika także, że w 2020 roku, co drugi czytelnik zakupił przeczytaną książkę, a co czwarty wypożyczył ją w bibliotece*.

Co znamienne, mimo rozwoju nowych technologii i elektronicznych nośników, nadal najchętniej sięgamy po książkę w wersji tradycyjnej. Biblioteka PK także nie rezygnuje z tej formy wydawniczej i wciąż poszerza swoje zasoby o kolejne drukowane pozycje książkowe. Spośród bogatej oferty specjalistycznych publikacji bibliotekarze muszą wybrać te, które najbardziej odpowiadają na potrzeby czytelnicze użytkowników.

Jak więc wyodrębnić te potrzeby?

Biblioteka PK ma wiele sposobów, kluczy według których wyszukuje książki dla studentów i pracowników naukowych. Najważniejszym narzędziem jest raport rezerwacji książek. To z niego dowiadujemy się, które tytuły były najczęściej poszukiwane i rezerwowane przez naszych użytkowników. Raport generujemy cyklicznie, określamy ilość egzemplarzy i tytułów książek do zakupu i kilka razy w roku wyruszamy na biblioteczny shopping.

Kolejnym narzędziem cieszącym się dużym zainteresowaniem wśród naszych użytkowników to propozycja zakupu. Jeśli w zbiorach BPK nie ma książki, której użytkownik potrzebuje, może on skorzystać z formularza *Propozycja zakupu*. Każdy zarejestrowany użytkownik Biblioteki PK może zamówić do naszych zbiorów książkę w języku polskim lub obcym, której treść zgodna jest z profilem uczelni. Formularz propozycji zakupu dostępny jest na stronie Biblioteki w zakładce oferta BPK. Osoba zamawiająca książkę zostanie powiadomiona o tym, że zamówiona pozycja została zakupiona i jest gotowa do wypożyczenia.

Ponadto, każdego dnia pracownicy Biblioteki na bieżąco przeszukują katalogi księgarskie i bacznie śledzą rynek wydawniczy, starając się wybrać najbardziej wartościowe pozycje naukowe, by zaspokoić potrzeby czytelnicze naszych użytkowników.

Anna Strojna-Krzystanek, OZZ

*www.bn.org.pl/raporty-bn/stan-czytelnictwa-w-polsce/stan-czytelnictwa-w-polsce-w-2020-r.

Zasoby elektroniczne w Bibliotece PK

Użytkownicy Biblioteki Politechniki Krakowskiej mogą korzystać, nie tylko z tradycyjnych zbiorów, takich jak książki czy czasopisma, ale również z bogatej oferty e-zasobów. W okresie pandemii stały się one cennym źródłem informacji ze świata nauki, wspierającym rozwój edukacyjny. E-zasoby udostępniane przez Bibliotekę PK to głównie bazy zawierające dostęp do pełnotekstowych czasopism i książek naukowych. Wśród nich można wymienić bazy wielodzielnicowe jak i te, które zawierają dostęp do materiałów z jednej dyscypliny naukowej. Z wielodzielnicowych baz dostępnych w Bibliotece PK polecamy bazy: Science Direct – zawierająca e-czasopisma naukowe głównie wydawnictwa Elsevier, bazę książek elektronicznych/ebooków naukowo-technicznych z różnych dziedzin naukowych Knovel oraz bazę EBSCO czyli zbiór 17 wielodzielnicowych baz (część z nich jest pełnotekstowa) zawierających publikacje z nauk technicznych, społecznych, pedagogicznych i ekonomicznych. Warto wymienić polską bazę BazTech, która indeksuje artykuły z polskich czasopism naukowych z zakresu nauk technicznych, ścisłych i ochrony środowiska, opublikowanych po 1998 r., z których ponad 70% rekordów zawiera odsyłacze do pełnych tekstów artykułów.

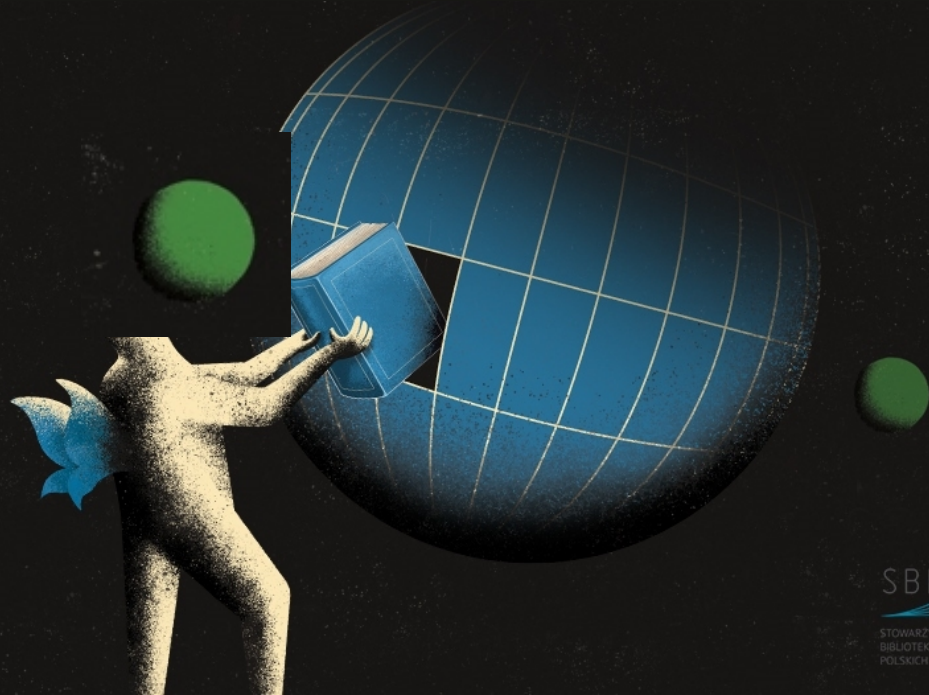
W ofercie e-zasobów Biblioteki PK znajdują się również bazy dedykowane danej dziedzinie naukowej, jak choćby Reaxys - baza dotycząca nauk chemicznych i medycznych, ACM Digital Library – baza dotycząca informatyki czy baza JSTOR z zakresu architektury i sztuki.

Należy pamiętać o bazach, które oferują dostęp do polskich podręczników, tj. Ibuklibra, która zawiera ponad 300 pozycji czy Ebookpoint BIBLIO. Warto wymienić bazę Academica - cyfrową wypożyczalnię międzybiblioteczną książek i czasopism naukowych. Jej zasób stanowią w znacznym stopniu podręczniki i skrypty, zatem jest niezwykle cennym źródłem materiałów naukowych.

Znaczną ilość zasobów naukowych, dydaktycznych oraz innych związanych z działalnością Politechniki Krakowskiej gromadzi Repozytorium Politechniki Krakowskiej. RPK zapewnia otwarty dostęp do wyników badań i publikacji, których autorami są pracownicy i studenci Politechniki Krakowskiej lub, których wydawcą jest PK oraz cyfrowe wersje zbiorów Biblioteki Politechniki Krakowskiej: artykuły z czasopism, książki, rozdziały lub fragmenty książek, wyniki badań i raporty naukowe, sprawozdania naukowe, prace dyplomowe, materiały i prezentacje konferencyjne, materiały do zajęć dydaktycznych oraz materiały dotyczące jednostek PK.

Aby pomóc i ułatwić użytkownikowi znalezienie potrzebnych informacji, w tak dużej kolekcji źródeł elektronicznych Biblioteka PK udostępnia Multiwyszukiwarkę naukową EBSCO EDS. Jest to narzędzie, które umożliwia przeszukiwanie wszystkich indeksowanych e-zasobów w tym samym czasie. Można wyszukiwać kierując się tytułem publikacji lub dziedziną nauki. EBSCO EDS posiada także opcje zawężania i rozszerzania rezultatów wyszukiwania według różnych kryteriów. Aby urozmaicić ofertę e-zasobów Biblioteka PK organizuje dostępy testowe do baz danych i serwisów. Są to czasowe dostępy, które umożliwiają przetestowanie danego źródła oraz ocenienie jego przydatności dla środowiska naukowego Politechniki.

Zachęcamy do odwiedzenia zakładki E-zasoby na stronie Biblioteki PK (www.biblios.pk.edu.pl).

Joanna Woźniak-Budziak, OZCiE
zasoby.online@pk.edu.pl.

Wzbogac wiedzę poprzez e-learning

Szkolenia e-learningowe stały się w ostatnim czasie bardzo popularną formą wsparcia edukacji. Pomagają zdobywać potrzebną wiedzę i podnosić kwalifikacje. Do niedawna traktowane były raczej jako forma uzupełniająca, dodatek do klasycznego modelu kształcenia. Pandemia to podejście całkowicie zmieniła i stała się impulsem do rozwoju nauczania z wykorzystaniem platform e-learningowych. Pracownicy Biblioteki PK od wielu lat intensyfikują swoje działania w tym zakresie, proponując użytkownikom BPK różnorodne szkolenia online o tematyce z zakresu informacji naukowej, dedykowane studentom, doktorantom oraz pracownikom PK.

W pierwszej kolejności warto wymienić kursy dla początkujących użytkowników Biblioteki PK – „Jak korzystać z Biblioteki PK (Studenci)”, „Jak korzystać z Biblioteki PK (Doktoranci i Pracownicy)” oraz wersja angielska kursu: „Introduction to the Library”. Szkolenia te umożliwiają zdalny zapis do biblioteki, a ich celem jest przekazanie podstawowych informacji o zasobach i usługach BPK i tym samym ułatwienie korzystania z nich.

Studentom przygotowującym się do pisania pracy dyplomowej szczególnie rekomendujemy kurs „Poradnik dla piszących prace dyplomowe” – jest to swego rodzaju przewodnik pomocny na poszczególnych etapach pisania pracy dyplomowej. Realizując kurs student zapozna się m. in. z procedurą dyplomową na Politechnice Krakowskiej, sprawami związanymi z wyborem tematu, sposobami wyszukiwania i gromadzenia materiałów, podstawami pisania akademickiego, zasadami cytowania dokumentów oraz narzędziami ułatwiającymi zarządzanie literaturą przedmiotu. Ponadto kursant zapozna się z podstawami prawa autorskiego i otwartego dostępu do źródeł informacji (open access), a także z procedurą działań antyplagiatowych oraz organizacją i przebiegiem egzaminu dyplomowego.

Doktorantom polecamy szkolenie pt. „Informacja naukowa dla doktorantów – kurs podstawowy”. Są w nim poruszone zagadnienia związane z przebiegiem kariery naukowej, publikowaniem i prezentowaniem własnego dorobku naukowego. Ponadto kurs jest dobrym miejscem do zapoznania się z aktualnymi wytycznymi obowiązującymi w Szkole Doktorskiej PK, jak i kwestiami związanymi z aktualizacją wiedzy i możliwościami doksztalcenia. Dopełnieniem tego szkolenia jest przygotowany w BPK kurs dedykowany studentom Szkoły Doktorskiej, traktowany jako uzupełnienie zajęć realizowanych online za pośrednictwem aplikacji Teams i dostępny na platformie e-learningowej PK z poziomu Szkoły Doktorskiej PK. Z myślą

o pracownikach dydaktycznych PK powstał kurs pt. „Bazy danych – zasoby informacyjne dla dydaktyków PK”. Kurs przeznaczony jest dla nauczycieli akademickich, którzy chcą poszerzyć wiedzę i rozwinąć kompetencje informacyjne, ułatwiające efektywne pozyskiwanie i wykorzystanie informacji w procesie dydaktycznym.

Dla wszystkich użytkowników zainteresowanych tematyką szeroko pojętej otwartości, biblioteka przygotowała kurs „Otwarta Nauka”. Szkolenie prezentuje kwestie związane z dostępnością i otwartością materiałów naukowych i edukacyjnych, a ponadto porusza temat otwartego publikowania, otwartych danych badawczych oraz omawia otwarte projekty BPK.

Entuzjastów treści związanych z europejskim dziedzictwem kulturowym i naukowym, jego ochroną i dygitalizacją, zapraszamy do zapoznania się z kursem: „Europejskie dziedzictwo kulturowe i naukowe”. Szkolenie online powstało w ramach projektu realizowanego przez Politechnikę Krakowską i AGH: Europejskie Dziedzictwo Techniczne - EDT i jest dostępne w językach polskim i angielskim.

Wszystkie kursy tworzone przez Bibliotekę Politechniki Krakowskiej znajdują się na platformie e-learningowej Delta PK. Zachęcamy do korzystania!

Edyta Sołtys, OIN